

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра: фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему: «**Управління ліквідністю підприємства (на матеріалах
комунального підприємства ТОВ «НЕЙЛ»)**»

Виконала: студентка магістратури за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Кащук В.Д.

(прізвище та ініціали)

Керівник: кандидатка економічних наук,
доцентка

Самарічева Т. А.

(науковий ступінь, вчене звання,
прізвище та ініціали)

Рецензент:начальниця відділу фінансів і
контролінгу ТОВ «НЕЙЛ»

Черноока А.Г.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Кащук В.Д. «Управління ліквідністю підприємства (на матеріалах комунального підприємства ТОВ «НЕЙЛ»)» – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Хмельницький, 2025. 54 с.

У роботі здійснено наукове обґрунтування теоретичних аспектів та практичних рекомендацій щодо удосконалення управління ліквідністю ТОВ «НЕЙЛ». Визначено сутність ліквідності як ключового елемента фінансового управління, що забезпечує платоспроможність і стабільність підприємства в умовах економічної нестабільності. Досліджено коефіцієнти ліквідності та чинники впливу на неї. Охарактеризовано сутність та основні етапи управління ліквідністю підприємства.

Проведено комплексний аналіз ліквідності підприємства за період 2019–2023 років та виявлено критичне зниження коефіцієнтів ліквідності у 2023 році. Досліджено управління ліквідністю у ТОВ «НЕЙЛ», яке має багаторівневу систему, що включає операційний, тактичний і стратегічний рівні. Розподіл функцій між виконавцями забезпечує ефективний моніторинг активів, пасивів і грошових потоків.

Складений прогностичний баланс на 2024 рік демонструє перспективу покращення фінансової стійкості підприємства, досягнення нормативних значень коефіцієнтів ліквідності та зменшення залежності від короткострокових зобов'язань. Розроблено економетричну модель оцінки впливу факторів на ліквідність підприємства, яка підтверджує можливість досягнення нормативних показників ліквідності за умови оптимізації запасів і основних засобів.

Ключові слова: ліквідність, ліквідність підприємства, коефіцієнти ліквідності, управління ліквідністю.

ABSTRACT

Kashchuk V.D. «Enterprise Liquidity Management (based on the materials of the municipal enterprise LLC «NAIL»» - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript. Master's work for obtaining the educational degree of master in the specialty 072 Finance, banking, insurance and stock market. Khmelnytsky University of Management and Law named after Leonid Yuzkov, Khmelnytsky, 2025. 54 p.

The master's thesis provides scientific substantiation of theoretical aspects and practical recommendations for improving liquidity management LLC «NAIL». The article defines the essence of liquidity as a key element of financial management, which ensures solvency and stability of an enterprise in the conditions of economic instability. The liquidity ratios and factors of influence on it are studied. The essence and main stages of enterprise liquidity management are characterised.

A comprehensive analysis of the enterprise's liquidity for the period 2019-2023 is carried out and a critical decrease in liquidity ratios in 2023 is identified. The liquidity management at LLC «NAIL», which has a multi-level system, including operational, tactical and strategic levels, is studied. The division of functions between executives ensures effective monitoring of assets, liabilities and cash flows.

The forecast balance sheet for 2024 demonstrates the prospect of improving the financial stability of the enterprise, achieving regulatory liquidity ratios and reducing dependence on short-term liabilities. An econometric model for assessing the impact of factors on the liquidity of an enterprise has been developed, which confirms the possibility of achieving regulatory liquidity ratios, provided that inventories and fixed assets are optimised.

Key words: liquidity, enterprise liquidity, liquidity ratios, liquidity management.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Ліквідність як елемент фінансового управління діяльністю підприємства	8
1.2. Управління ліквідністю підприємства: сутність та основні етапи здійснення.....	14
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТОВ «НЕЙЛ»	22
2.1. Аналіз ліквідності підприємства.....	22
2.2. Оцінка управління ліквідністю на підприємстві	26
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТОВ «НЕЙЛ»	32
3.1. Прогнозування балансу підприємства та забезпечення його ліквідності	32
3.2. Економетрична модель впливу факторів на підвищення ліквідності підприємства	40
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50

ВСТУП

У сучасних умовах ринкової економіки управління ліквідністю підприємства є одним із ключових аспектів забезпечення його фінансової стабільності та конкурентоспроможності. Ліквідність визначає здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, що безпосередньо впливає на його репутацію, партнерські відносини та можливість подальшого розвитку. Актуальність теми зумовлена необхідністю адаптації підприємств до постійних змін у зовнішньому середовищі, включаючи економічні, політичні та правові чинники. Ефективне управління ліквідністю дає змогу уникнути фінансових труднощів, забезпечити стабільність операційної діяльності та оптимізувати використання фінансових ресурсів. У зв'язку з цим постає потреба в поглибленому дослідженні теоретичних та практичних аспектів управління ліквідністю підприємства та обґрунтуванні рекомендацій щодо його подальшого удосконалення.

Теоретичні та практичні аспекти управління ліквідністю підприємств була предметом досліджень багатьох науковців, які зробили значний внесок у розвиток економічної науки. Серед них варто відзначити роботи Бегун С. [2], Бобрик А. П. [6], Глядько К. [28], Гуцаленко Л. [31], Давиденко Н.М. [13], Кравцова Ю. В. [38], Лобач К.В. [30], Лопатовська О.О. [34], Люта О.В. [28], Мельник Т.А. [30], Мулик Т. [31], Мулик Я. [31], Насібова О. В. [32], Нікольчук Ю.М. [34], Олійник О.О. [35], Папуцин В. М. [32], Пігуль Н.Г. [28], Польова Т. В. [38], Пономарьова К.В. [34], Роговий С.М. [35], Старостенко Г. Г. [40], Чайка Т.Ю. [43], Щербань О. Д. [44]. Проте сучасні умови функціонування ринкової економіки обумовлюють необхідність подальшого дослідження цієї теми, спрямованого на поглиблене вивчення окремих аспектів та розробку ефективних підходів до вдосконалення управління ліквідністю підприємств.

Мета та завдання роботи. Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо удосконалення управління ліквідністю ТОВ «НЕЙЛ».

Для досягнення поставленої мети в магістерській роботі були поставлені та послідовно вирішені такі **завдання**:

- охарактеризувати ліквідність як елемент фінансового управління діяльністю підприємства;
- дослідити сутність та основні етапи управління ліквідністю підприємства;
- здійснити аналіз ліквідності ТОВ «НЕЙЛ»;
- оцінити управління ліквідністю на підприємстві;
- здійснити прогноз балансу підприємства з метою забезпечення його ліквідності;
- побудувати економетричну модель впливу факторів на підвищення ліквідності ТОВ «НЕЙЛ».

Об'єктом дослідження є фінансові відносини у системі управління ліквідністю ТОВ «НЕЙЛ».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти управління ліквідністю ТОВ «НЕЙЛ».

Методи дослідження. У магістерській роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи: декомпозиції (для розкриття мети дослідження); системного підходу, теоретичного узагальнення (для формування висновків); порівняльний, групування, вертикального та горизонтального аналізу (для аналізу ліквідності балансу), коефіцієнтний метод (для оцінки коефіцієнтів ліквідності), метод найменших квадратів (для прогнозування балансу підприємства), економіко-математичне моделювання (для побудови економетричної моделі впливу факторів на підвищення ліквідності).

Інформаційною базою магістерської роботи слугували дані нормативно-правових актів, первинного бухгалтерського обліку та

фінансової звітності ТОВ «НЕЙЛ», монографій та статей в наукових періодичних виданнях, підручників, навчальних посібників, інтернет-ресурсів.

Практична значущість. Опрацьовані автором теоретичні положення і практичні рекомендації щодо напрямів вдосконалення управління ліквідністю та економетричної моделі впливу факторів на підвищення ліквідності ТОВ «НЕЙЛ» в управлінні підприємством дозволить оперативно реагувати на зміни фінансового стану, знижувати ризики і забезпечувати стабільний рівень ліквідності в майбутньому.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були апробовані шляхом участі в VI Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації» 16 січня 2025 р., м. Хмельницький та опубліковано тези на тему: «Ліквідність підприємства: оцінка показників та практичні рекомендації з покращення» [21].

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 54 сторінки. Список використаних джерел налічує 45 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Ліквідність як елемент фінансового управління діяльністю підприємства

Значення ліквідності як складової фінансового управління обумовлене зростаючою нестабільністю економічного середовища, підвищенням конкуренції та необхідністю оперативного реагування на фінансові виклики. Ліквідність, як економічна категорія, характеризує здатність активів бути швидко реалізованими за ціною, максимально наближеною до ринкової. Вона охоплює не лише швидкість і простоту мобілізації активів, але й пов'язується з різними аспектами економічної діяльності, зокрема, з характеристиками товарів, цінних паперів, суб'єктів господарювання (підприємств, банків), а також із показниками діяльності економічних суб'єктів (баланс підприємства, банку).

У більшості випадків термін «ліквідність» застосовується як показник фінансового аналізу, що відображає здатність активу бути реалізованим за номінальною ціною з мінімальними витратами й у короткий термін. Це також характеризує можливість активу використовуватися як засіб платежу та зберігати свою номінальну вартість [32, с. 592].

Ліквідність є ключовим показником фінансового стану підприємства, що відображає його можливість виконувати свої зобов'язання у будь-який момент за рахунок активів, які є на балансі. Швидкість перетворення активів у грошові кошти та їх використання для погашення боргів (перед постачальниками, банками, бюджетом чи працівниками) визначає рівень ліквідності підприємства.

Існують два основних підходи до оцінки ліквідності: майнова (абсолютна) ліквідність та фінансова (відносна) ліквідність. Майнова

ліквідність визначає здатність активу швидко трансформуватися у грошові кошти, тоді як фінансова ліквідність характеризує спроможність підприємства виконувати свої зобов'язання повністю та в обумовлені строки [32, с. 592]. Збереження ліквідності вимагає належної політики підприємства, спрямованої на уникнення ризиків неліквідності через створення резервів коштів та інших ліквідних активів.

Відтак, економічна література виділяє кілька видів ліквідності [4, с.152]:

1. Ліквідність активів – здатність активів трансформуватися в кошти. Чим швидше актив перетворюється на готівку, тим вища його ліквідність. Це поняття включає ліквідність сукупних активів, яка відображає можливість їх реалізації в разі банкрутства чи самоліквідації підприємства, і ліквідність оборотних активів, що забезпечує поточну платоспроможність завдяки проходженню стадій операційного циклу.

2. Ліквідність організації – більш широке поняття, яке включає наявність обігових коштів у обсязі, достатньому для покриття короткострокових зобов'язань.

3. Ліквідність балансу – ступінь забезпечення боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань. Ліквідність балансу демонструє узгодженість між обсягами та строками ліквідності активів і зобов'язань, тоді як ліквідність активів оцінюється незалежно від пасивів балансу. Аналіз цього показника полягає у співставленні активів, згрупованих за ступенем ліквідності, із зобов'язаннями, класифікованими за строками погашення [1, с.84].

Ліквідність балансу — можливість суб'єкта господарювання перетворити активи в готівку і погасити свої платіжні зобов'язання, а точніше — це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у готівку відповідає терміну погашення платіжних зобов'язань [29, с. 106]. Якісна відмінність цього поняття від ліквідності

активів у тому, що ліквідність балансу відбиває міру погодженості обсягів і ліквідності активів з розмірами і термінами погашення зобов'язань, тоді як ліквідність активів визначається безвідносно до пасиву балансу .

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні статей активу, що згруповані за ознакою ліквідності та розташовані у порядку її спадання, зі статтями пасиву, що згруповані за ознакою строковості та розміщені в порядку збільшення термінів погашення зобов'язань. Для визначення ліквідності балансу групи активів і пасивів зіставляють між собою [5, с. 203].

Залежно від ступеня ліквідності активи підприємства розділяються на такі групи [38]:

A1 – високоліквідні – «грошові кошти і поточні фінансові інвестиції»;

A2 – швидколіквідні – уся дебіторська заборгованість, що буде погашена за умовами договорів;

A3 – повільноліквідні – запаси, поточні біологічні активи, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів;

A4 – важколіквідні необоротні активи та необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття.

Пасиви балансу групуються за терміновістю їхньої оплати [38]:

П1 – найтерміновіші – поточна кредиторська заборгованість;

П2 – короткострокові – короткострокові кредити банків;

П3 – довгострокові – довгострокові зобов'язання і забезпечення;

П4 – постійні – зобов'язання перед власниками, формування власного капіталу та зобов'язання пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття.

Для оцінки ліквідності балансу необхідно застосовувати як вертикальний, так і горизонтальний аналіз. Горизонтальний аналіз відображає рівень платоспроможності підприємства, тоді як вертикальний дає змогу оцінити структуру активів і пасивів, забезпечуючи більш точну характеристику ліквідності та платоспроможності організації. Крім того, важливо виконувати порівняльний аналіз, який базується на зіставленні сум

відповідних груп активів і пасивів для визначення позитивного чи негативного результату [13, с.246]. Баланс буде вважатися абсолютно ліквідним за умови дотримання таких співвідношень між групами активів і зобов'язань [29, с. 108]:

$$A_1 \geq П_1; A_2 \geq П_2; A_3 \geq П_3; A_4 \leq П_4 \quad (2.1)$$

Щоб забезпечити поточну ліквідність має виконуватись така рівність [39, с. 20]:

$$A_1 + A_2 \geq П_1 + П_2; A_4 \leq П_4 \quad (2.2)$$

Щоб забезпечити перспективну ліквідність має виконуватись така рівність [39, с. 20]:

$$A_3 \geq П_3; A_4 \leq П_4 \quad (2.3)$$

Баланс вважається не ліквідним, якщо виконується наступна рівність [39, с. 20]:

$$A_4 \geq П_4 \quad (2.4)$$

Наступним етапом оцінки ліквідності є обчислення коефіцієнтів ліквідності підприємства, серед яких [28; 35]:

- коефіцієнт поточної ліквідності, що характеризує здатність компанії покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунками оборотних активів. Розраховується як відношення оборотних активів до короткострокових зобов'язань;

- коефіцієнт швидкої ліквідності оцінює здатність підприємства виконувати короткострокові зобов'язання за рахунком найбільш ліквідних активів, таких як грошові витрати, дебіторська заборгованість та інші фінансові інструменти, за включення запасів;

- коефіцієнт абсолютної ліквідності є найбільш жорстким показником, який враховує лише грошові кошти та їх еквіваленти, що мають можливість зараз погасити поточні зобов'язання.

У таблиці 1.1 наведено формули розрахунку коефіцієнтів ліквідності, порядок їх обчислення відповідно до П(С)БО України та їх нормативні значення.

Таблиця 1.1. Методика розрахунку та нормативні значення коефіцієнтів ліквідності

№ з/п	Назва показника	Формула розрахунку	Розрахунок згідно з П(С)БО України	Нормативні значення
1.	Коефіцієнт поточної ліквідності (Коефіцієнт покриття; ліквідність 1-го рівня) (Current Ratio; 3-rd level liquidity; Total liquidity), CR	$CR = \frac{CA}{CL},$ <i>де CA – поточні (оборотні) активи (current assets); CL – поточні (короткострокові) зобов'язання (current, or short-term liabilities)</i>	код 1195 / код 1695	≥ 1 ; врахування галузевої специфіки; стабільність значно у динаміці
2.	Коефіцієнти швидкої ліквідності (Ліквідність 2-го рівня) (Quick Ratio; Ratio of the rapid liquidity; the 2-nd level liquidity), QR	$QR = \frac{CA-I}{CL},$ <i>де CA – поточні (оборотні) активи (current assets); I – запаси (inventory); CL – поточні (короткострокові) зобов'язання (current, or short-term liabilities)</i>	(код 1195 – код 1100) / код 1695 або (код 1120 + код 1125 + код 1130 + код 1135 + код 1140 + код 1145 + код 1155 + код 1160 + код 1165 + код 1190) / код 1695	0,6 – 1; ↑ (але не більше 2); врахування галузевої специфіки
3.	Коефіцієнти абсолютної ліквідності (коефіцієнт термінової ліквідності; «кислотний тест»; коефіцієнт критичної оцінки) (Rapid liquidity; The rate of the immediate liquidity; Acid-test Ratio), AT	$AT = \frac{C + ShI}{CL},$ <i>де C – грошові активи підприємства (cash); ShI – короткострокові фінансові вкладення (short-term investments).</i>	(код 1160 + код 1165) / код 1695	0,2 – 0,6; врахування галузевої специфіки

*Примітка. Складено автором за даними [43, с. 902-904].

Варто підкреслити, що для всіх коефіцієнтів ліквідності, крім порівняння з рекомендованими нормативними інтервалами, велике значення

має аналіз середньогалузевих показників, як у статистиці, так і в динаміці. Зіставлення із середньогалузевими значеннями забезпечує значно вищу прогностичну цінність, ніж порівняння з нормативними межами [43, с. 905]. При цьому підприємство з менш вигідними коефіцієнтами, але позитивною динамікою, вважають перспективнішим, ніж те, яке демонструє вищу значимість, але несприятливу динаміку.

Слід зазначити, що ліквідність підприємства є результатом складної системи причинно-наслідкових процесів, ефективне управління якими забезпечує його стабільність та розвиток як у короткостроковій перспективі, так і в довгостроковому періоді. Чинники, які впливають на підвищення та зниження ліквідності, систематизовані на рис. 1.1.

Чинники підвищення ліквідності	Чинники зниження ліквідності	Інші чинники:
<ul style="list-style-type: none"> • Отримання довгострокового кредиту • Залучення капіталовкладень • Формування прибутку • Нарахування амортизаційних відрахувань • Скорочення дебіторської заборгованості • Зменшення запасів • Повернення виданих позик • Продаж необоротних активів 	<ul style="list-style-type: none"> • Погашення довгострокових позик • Здійснення грошових виплат • Виникнення збитків • Сплата податків на дохід від переоцінки активів • Зростання дебіторської заборгованості • Погашення короткострокових кредитів • Інвестиції в основні засоби • Використання резервних коштів 	<ul style="list-style-type: none"> • Якість структури активів за їх здатністю швидко перетворюватися на грошові кошти • Структура джерел фінансування за термінами їх погашення • Обсяг кінцевого фінансового результату підприємства • Швидкість обороту оборотного капіталу • Забезпеченість підприємства оборотними коштами та їх окремими складовими

Рисунок 1.1 – Чинники, що впливають на ліквідність підприємства

*Примітка. Складено автором за даними [32, с. 594].

Здатність підприємства підтримувати необхідний рівень ліквідності залежить від взаємодії зазначених на рис. 1.1 чинників, таких як структура активів, терміни зобов'язань, стан ринкової кон'юнктури та економічної політики. Ефективний аналіз і управління цими чинниками сприяють забезпеченню стійкості підприємства до фінансових викликів і формуванню оптимальної структури капіталу.

Отже, можна надати таке визначення ліквідності підприємства – це його характеристика, що відображає здатність до перетворення активів на грошові кошти у разі необхідності виконання поточних зобов'язань. Ліквідність є ключовим елементом фінансового управління підприємствами, оскільки вона надає їм здатність виконувати зобов'язання, підтримуючи платоспроможність та стабільність. Ефективне управління ліквідністю вимагає врахування її багатовимірної сутності, що охоплює ліквідність активів, балансу та організації в цілому, а також чинників впливу.

1.2. Управління ліквідністю підприємства: сутність та основні етапи здійснення

Управління ліквідністю підприємства є одним із ключових аспектів забезпечення його фінансової стійкості та ефективної діяльності. Це комплексний процес, спрямований на забезпечення спроможності підприємства завчасно виконати свої фінансові зобов'язання, підтримуючи баланс між наявними ресурсами та потребами. Управління ліквідністю включає аналіз її стану, формування стратегії та впровадження заходів для підтримки оптимального рівня. Дотримання чіткої послідовності етапів управління ліквідністю дозволяє уникнути кризових явищ, забезпечити стабільний розвиток і підвищити конкурентоспроможність підприємства в умовах мінливого ринкового середовища.

Розглянемо основні підходи вчених до поняття «управління ліквідністю підприємства».

Колектив авторів у складі Лютої О. В., Пігуль Н. Г. і Глядько К. під управлінням ліквідністю підприємства розуміють процес розробки та прийняття ефективних управлінських рішень щодо виконання ним своїх зобов'язань у повному обсязі за рахунок наявних платіжних коштів з платіжним забезпеченням стабільного розвитку суб'єкта господарювання як у поточному, так і в перспективному періоді [28, с. 16].

«Компонентного» підходу до трактування цього поняття дотримується Цюпа М.-М. П. На її думку, управління ліквідністю підприємства – це сукупність принципів та заходів з розробки й реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням ефективного функціонування підприємства шляхом забезпечення оптимальної кількості фінансових ресурсів та активів, політики щодо їх формування й розподілу [42].

Головною метою управління ліквідністю підприємства є оптимальний рівень його ліквідності в межах стабілізації та подальшого ефективного розвитку діяльності суб'єкта господарювання [28, с. 15].

До завдань управління ліквідністю належать [44, с. 208]:

- здійснення діагностики рівня ліквідності;
- оцінка впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на ліквідність підприємства;
- управління активами за термінами погашення;
- управління вартістю ресурсів, які використовують для забезпечення ліквідності;
- прогнозування потреби в ліквідних коштах.

Старостенко Г. Г. у своїх наукових публікаціях дотримується думки, що управління ліквідністю суб'єкта господарювання необхідно розглядати з позиції системно-процесного підходу. Це підхід, для якого управління являє собою складну структурно-функціональну єдність, складові якої організовані таким чином, що керуюча підсистема впливає на керовану підсистему через

механізм превентивного та реактивного антикризового управління [40, с.102].

За такого підходу керуюча підсистема розглядається в нерозривній єдності суб'єктів управління та їхніх параметрів, які через управлінський механізм впливають на керовану підсистему. До переваг такої системи управління ліквідністю можна віднести [40, с.102]:

- чіткий розподіл функцій, повноважень та обов'язків, що дозволяє уникнути конфліктів і дублювання;
- наявність науково обґрунтованої системи принципів управління, яка забезпечує формування правил поведінки суб'єкта управління;
- чіткі зв'язки субординації та координації, які створюють ефективний механізм прийняття управлінських рішень.

Водночас система управління ліквідністю підприємства має розглядатися як сукупність взаємопов'язаних підсистем: цільової, функціональної, забезпечення та «зворотного зв'язку» (рис.1.2).

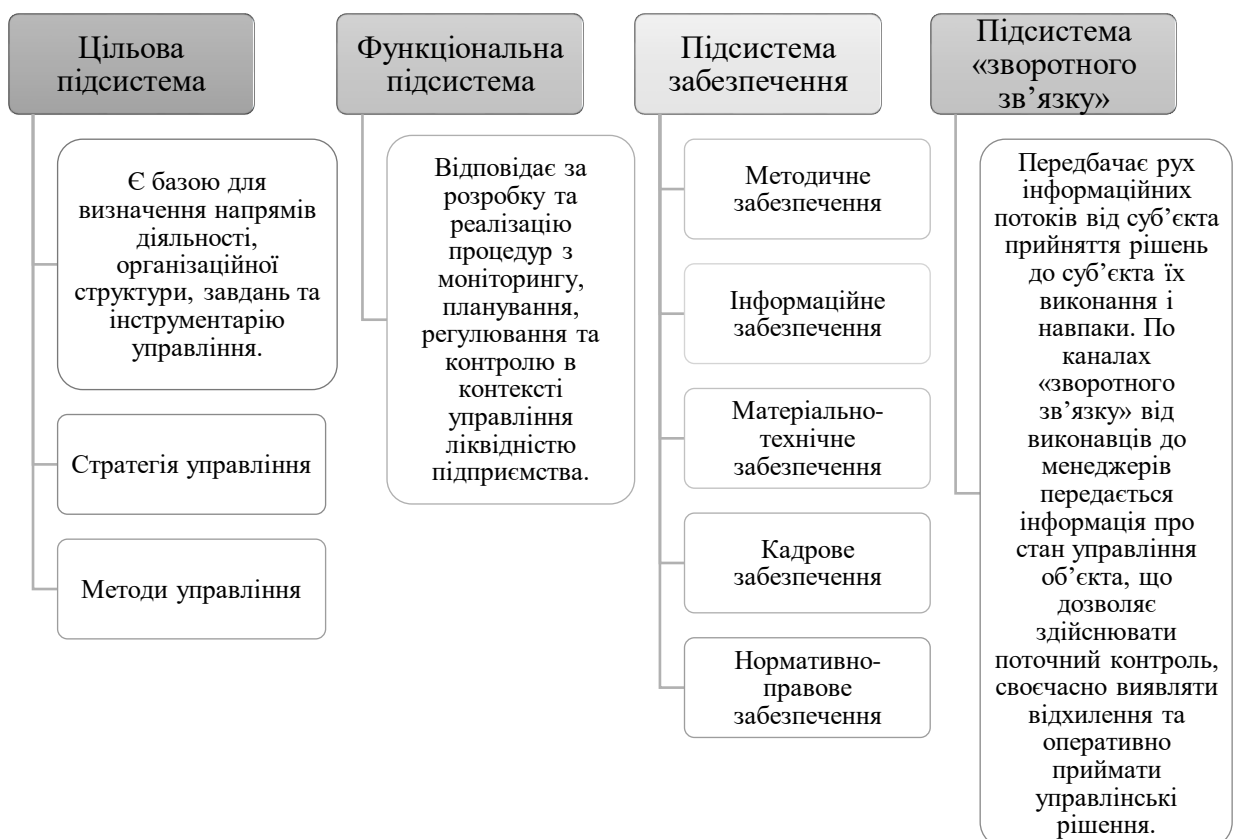

Рисунок 1.2 – Складові системи управління ліквідністю підприємства

*Примітка. Складено автором за даними [6; 34; 40].

Ефективна система управління будь-яким об'єктом потребує чітко сформований механізм. Управлінський механізм ліквідності підприємства розглядається як цілеспрямована діяльність керівництва щодо забезпечення коротко- та довготермінової ліквідності, оптимізації боргового навантаження та підвищення ефективності використання коштів [42].

Для вирішення проблем із ліквідністю підприємства науковці рекомендують використовувати різні показники, засоби, інструменти та підходи, зокрема факторинг, трансфертне ціноутворення, податкове планування тощо [44, с. 209].

Організація та реалізація процесу управління ліквідністю підприємства ґрунтується на дотриманні низки принципів, кожен із яких відіграє важливу роль у досягненні ефективності цього процесу [42]. Принцип доступності передбачає забезпечення підприємства необхідними ресурсами, інструментами та інформацією, які дають змогу швидко реагувати на зміни у фінансовому середовищі. Науковість управління проявляється у використанні перевірених методів, моделей та підходів, які базуються на об'єктивних даних та теоретичних обґрунтуваннях.

Системність управління ліквідністю полягає в розгляді всіх компонентів підприємства як взаємопов'язаних елементів єдиної структури, де кожен аспект впливає на загальний фінансовий стан. Безперервність означає постійний моніторинг і коригування процесів управління ліквідністю, щоб оперативно реагувати на зовнішні та внутрішні фактори. Економічність управління зосереджена на досягненні оптимального результату з мінімальними витратами, що сприяє підвищенню фінансової ефективності підприємства.

Принцип етапності забезпечує послідовне виконання всіх етапів процесу управління ліквідністю, що дозволяє уникнути хаотичності та забезпечити цілісність підходу. Надійність управління проявляється у

створенні стійких механізмів, які мінімізують ризики невиконання фінансових зобов'язань. Принцип збереження активів акцентує увагу на захисті ресурсів підприємства від втрат та нераціонального використання, що є основою для підтримання стабільного фінансового стану. Кожен із цих принципів забезпечує гармонійне функціонування системи управління ліквідністю, сприяючи досягненню її основних цілей.

Функціонування системи управління ліквідністю як механізму раннього виявлення та попередження кризи спрямоване на вирішення таких завдань [42]: кількісна оцінка ліквідності; розробка прогнозів і планів ліквідності на різні періоди; моніторинг ліквідності; аналіз ліквідності; ідентифікація факторів і кризових ситуацій, які погіршують ліквідність, та розробка заходів для їх усунення; контроль за реалізацією заходів із відновлення ліквідності.

Управління ліквідністю підприємства здійснюється відповідно до поставлених цілей, обґрунтування яких є початковим етапом формування системи управління. До конкретних цілей управління ліквідністю підприємства належать [42]:

- збалансування власних та позикових коштів;
- забезпечення своєчасного виконання боргових зобов'язань;
- мінімізація загальних витрат на обслуговування боргових зобов'язань;
- рівномірний розподіл боргових зобов'язань у часі;
- підтримка достатнього рівня ліквідності для обслуговування боргів;
- пошук і використання вигідних джерел залучення позикових коштів.

Процес управління ліквідністю включає декілька етапів, послідовність яких відображено на рис. 1.3.

Одним із ключових етапів управління ліквідністю підприємства є створення інформаційної бази, яка відображає рівень ліквідності підприємства. Ця база формується на основі аналізу фінансового стану. Водночас якість інформаційної бази, яка складається із фінансової, статистичної, оперативної та управлінської звітності, значною мірою

визначає об'єктивність отриманих результатів аналізу. Саме ці результати впливають на прийняття рішень щодо підвищення здатності підприємства виконувати свої зобов'язання та забезпечення ефективної структури активів з точки зору їх ліквідності.

Рисунок 1.3 – Етапи управління ліквідністю підприємства

*Примітка. Складено автором за даними [28; 34].

В сучасних умовах діджиталізації і безперервного розвитку технологій інформаційні технології стають ключем до вирішення проблем підприємств, і ліквідність не є виключенням. До основних технологій для управління ліквідністю включаються різні системи (рис. 1.4), що допомагають контролювати фінансові потоки, запаси та взаємини з клієнтами і постачальниками.

ERP-системи це інтегровані платформи для управління всіма процесами на підприємстві, включаючи фінанси, виробництво, логістику та запаси. ERP дозволяє підприємству мати повний контроль над фінансовими потоками та ліквідністю. Такі сучасні системи як SAP ERP або Oracle ERP дають змогу автоматизувати та оптимізувати управління грошовими потоками, аналізувати потреби в кредитних ресурсах та прогнозувати касові

розриви [18].

Customer Relationship Management або CRM – системи для управління взаєминами з клієнтами (такі як Salesforce або Microsoft Dynamics CRM) дозволяють краще прогнозувати надходження коштів від продажу, надаючи дані про укладені угоди, терміни оплат та історію платежів клієнтів. Вони допомагають точніше планувати грошові потоки та скорочувати ризики прострочених платежів [31].

Рисунок 1.4 – Сучасні системи управління ліквідністю на підприємстві

*Примітка. Складено автором на основі [31]

Системи управління запасами (Warehouse Management System, WMS) такі як Fishbowl Inventory або NetSuite WMS, дають змогу відслідковувати обсяги та оборотність товарно-матеріальних запасів. Вони допомагають підприємствам підтримувати оптимальні рівні запасів, що зменшує заморожування коштів у матеріальних активах і покращує ліквідність за рахунок скорочення затрат на зберігання [31].

Спеціалізовані інструменти, такі як Kyriba або Tesorio, автоматизують процеси моніторингу та планування грошових потоків, надають керівництву

детальний аналіз фінансових даних. Платіжні платформи та інструменти управління дебіторською/кредиторською заборгованістю надають змогу автоматизувати виставлення рахунків та контроль за оплатою від клієнтів та відслідковувати платежі і оперативно управляти дебіторською заборгованістю, що сприяє покращенню ліквідності.

Таким чином, управління ліквідністю підприємства є багатогранним процесом, який включає аналіз стану ліквідності, формування стратегії, вибір відповідних інструментів та реалізацію заходів для підтримки її оптимального рівня. Дослідження наукових підходів до управління ліквідністю демонструє важливість інтеграції системного, процесного та компонентного підходів, що дозволяє ефективно оцінювати та контролювати рівень ліквідності. Формування якісної інформаційної бази, обґрунтованої на об'єктивних даних, є ключовим етапом, який забезпечує успішне прийняття управлінських рішень, спрямованих на стабілізацію фінансового стану, мінімізацію ризиків та створення умов для сталого розвитку підприємства в динамічному ринковому середовищі.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТОВ «НЕЙЛ»

2.1. Аналіз ліквідності підприємства

В умовах економічної нестабільності та посилення конкуренції ліквідність виступає основним показником фінансової стійкості підприємства. Можливість компанії своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання є вирішальним фактором для забезпечення її життєздатності, збереження довіри з боку кредиторів, інвесторів і партнерів. Аналіз ліквідності набуває особливої актуальності під час економічних криз, які впливають на всі аспекти функціонування бізнесу, зокрема на управління фінансовими ресурсами та обіговими активами. Втрата ліквідності може призвести до зростання ризику неплатоспроможності, зниження інвестиційної привабливості та ослаблення конкурентних позицій. Оцінка показників ліквідності дозволяє не лише визначити поточний фінансовий стан підприємства, але й сприяє розробці дієвих стратегій стабілізації та подальшого розвитку.

Проаналізуємо ліквідність балансу ТОВ «Нейл» за допомогою порівняння показників активів і пасивів балансу на кінець року на основі даних фінансової звітності за період 2019-2023 рр. (табл. 2.1).

За даними табл. 2.1 видно, що для групи високоліквідних активів А1 у 2024 році та 2023 році підприємство виявило дефіцит коштів на покриття найтерміновіших пасивів П1, причому нестача у 2024 році досягла 415 тис. грн. У 2021 і 2022 роках ситуація покращилася, і підприємство мало платіжний надлишок – відповідно 1681 тис. грн і 1220 тис. грн, що свідчить про сприятливість швидко виконати термінові фінансові зобов'язання. Однак у 2023 році знову спостерігався дефіцит у 110 тис. грн, що вказує на нестабільність ліквідності.

Таблиця 2.1. Групування активів і пасивів на кінець року ТОВ «Нейл» у 2019-2023 рр., тис. грн

Актив	2019	2024	2021	2022	2023	Пасив	2019	2024	2021	2022	2023	Платіжний надлишок (+), або нестача (-)				
												2019	2024	2021	2022	2023
1. Найбільш ліквідні активи, (А1)	1539	825	3052	2872	1457	1. Найбільш строкові зобов'язання, (П1)	1347	1240	1371	1653	1567	192	-415	1681	1220	-110
2. Швидко реалізовані активи, (А2)	12289	12328	12743	46581	23198	2. Короткострокові пасиви, (П2)	14397	16782	28834	93625	163444	-2108	-4454	-16091	-47044	-140246
3. Повільно реалізовані активи, (А3)	38925	40632	55258	89327	77321	3. Довгострокові пасиви, (П3)	11867	9150	8798	677	2698	27058	31483	46460	88650	74623
4. Важко реалізовані активи, (А4)	11487	12484	9715	8718	108527	4. Постійні пасиви, (П4)	36629	39098	41765	51544	42794	-25142	-26614	-32050	-42826	65733
БАЛАНС	64240	66269	80768	147499	210502	БАЛАНС	64240	66269	80768	147499	210502	-	-	--		-

*Примітка. Складено автором на основі фінансової звітності ТОВ «НЕЙЛ»

Для швидколіквідних активів А2 ситуація є більш напруженою. У всі роки короткострокові пасиви П2 значно перевищували ці активи, і дефіцит постійно зростає. У 2023 році він досяг критичного значення – 140246 тис. грн, що свідчить про нестачу ресурсів для покриття короткострокових зобов'язань. Це один із найбільших ризиків для платоспроможності підприємства.

Повільноліквідні активи А3 протягом усього періоду мали значний надлишок над довгостроковими пасивами П3. У 2023 році цей надлишок становив 74623 тис. грн, що демонструє впевненість підприємства у забезпеченні довгострокових зобов'язань. Виконання рівності, коли $A_3 \geq P_3$ означає, що підприємство може бути платоспроможним на період, рівний середньої тривалості одного обороту.

Для важко реалізованих активів А4 у 2019–2022 роках спостерігалася нестача ресурсів щодо постійних пасивів П4. У 2023 році ситуація кардинально змінилася: складно реалізовані активи різко зросли до 108527 тис. грн, що дозволило сформувати надлишок у 65733 тис. грн. Це може свідчити про вкладення в менш ліквідні, але стратегічно важливі активи.

Аналіз ліквідності балансу підприємства показав, що у жодному з періодів не виконуються всі умови абсолютної ліквідності, зокрема нерівності $A_1 \geq P_1$ або $A_2 \geq P_2$. У 2019 році лише частково дотримувалася умова поточної ліквідності, коли сума найбільш ліквідних та швидко реалізованих активів перевищила найбільші строкові зобов'язання та короткострокові пасиви. Однак у наступні роки ця рівність вже не виконувалася, що призвело до недостатньої спроможності підприємства.

Перспективна ліквідність умовою якої є $A_3 \geq P_3$; $A_4 \leq P_4$, протягом 2019–2022 років залишалася задоволеною. Однак у 2023 році криза погіршилася, оскільки важко реалізовані активи перевищили постійні пасиви. У 2023 році також було зафіксовано критичне зниження ліквідності балансу,

після чого виконалася умова $A4 \geq P4$, що означає визнання балансу підприємства неліквідним.

Далі проаналізуємо показники ліквідності ТОВ «Нейл» за 2019-2023 рр (табл. 2.2).

Таблиця 2.2. Динаміка показників ліквідності ТОВ «Нейл» за 2019-2023 рр.

№ з/п	Показник	Роки					Відхилення 2023 р. від 2019р. (+, -)
		2019	2024	2021	2022	2023	
1.	Поточна ліквідність	3,299	2,984	2,352	1,583	0,618	-2,681
2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,865	0,73	0,523	0,564	0,149	-0,716
3.	Абсолютна ліквідність	0,096	0,046	0,101	0,033	0,009	-0,087

*Примітка. Складено автором на основі фінансової звітності ТОВ «НЕЙЛ»

Показники ліквідності компанії за 2019-2023 роки, що подані в таблиці 2.2, свідчать про значне погіршення фінансового стану ТОВ «Нейл». Перш за все, поточний коефіцієнт ліквідності у 2023 році порівняно з 2019 роком знизився на 2,681 і становив 0,618. Це свідчить про втрату здатності компанії ефективно покривати короткострокові зобов'язання своїми оборотними активами.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2023 році порівняно з 2019 роком зменшився на 0,716 та в 2023 році становив 0,149. Це значно нижче рекомендованого рівня (0,6–1), що вказує на серйозну недостатність ліквідних активів для своєчасного покриття короткострокових зобов'язань компанії.

Крім того, абсолютна ліквідність у 2023 році порівняно з 2019 роком зменшилася на 0,347, досягнувши 0,009. Це значно нижче рекомендованого рівня (> 20%), що свідчить про нестачу грошових коштів для своєчасного виконання зобов'язань. Зниження коефіцієнтів ліквідності свідчить про наявність проблем з обіговими активами.

Таким чином, ТОВ «Нейл» демонструє зростання обсягів активів і пасивів, але значне збільшення короткострокових зобов'язань створює ризику для його платоспроможності. Найбільша проблема – це дефіцит у групах швидко реалізованих активів, який у 2023 році досягає критичного рівня. Зростання важко реалізованих активів у 2023 році може вказувати на підвищення неліквідних інвестицій, що знижує фінансову гнучкість підприємства.

За результатами оцінки коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Нейл» встановлено, що за 2019-2023 рр. найсуттєвіше погіршення спостерігається в частині здатності підприємства своєчасно виконувати свої поточні зобов'язання за рахунок грошових коштів і грошових активів, які можуть бути швидко перетворені в гроші. Тому підприємству необхідно зосередитися на оптимізації короткострокових зобов'язань і підвищенню ліквідності.

2.2. Оцінка управління ліквідністю на підприємстві

Управління ліквідністю є важливим аспектом забезпечення фінансової стабільності підприємства, оскільки саме рівень ліквідності визначає здатність компанії своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання. Об'єктом управління ліквідності ТОВ «Нейл» є його фінансово-економічна діяльність.

В цілому управління підприємством здійснюється відповідно до статуту на основі поєднання прав власника щодо господарського використання свого майна та самоврядування трудового колективу підприємства. Підприємство самостійно визначає структуру управління, встановлює чисельність штату, а за погодженням з органом управління формує облікову політику. Структура підприємства – це його внутрішній устрій, який характеризує склад підрозділів та систему зв'язків,

підпорядкованості та взаємодії між ними. Загальна структура управління ТОВ «Нейл» наведена на рис. 2.1.

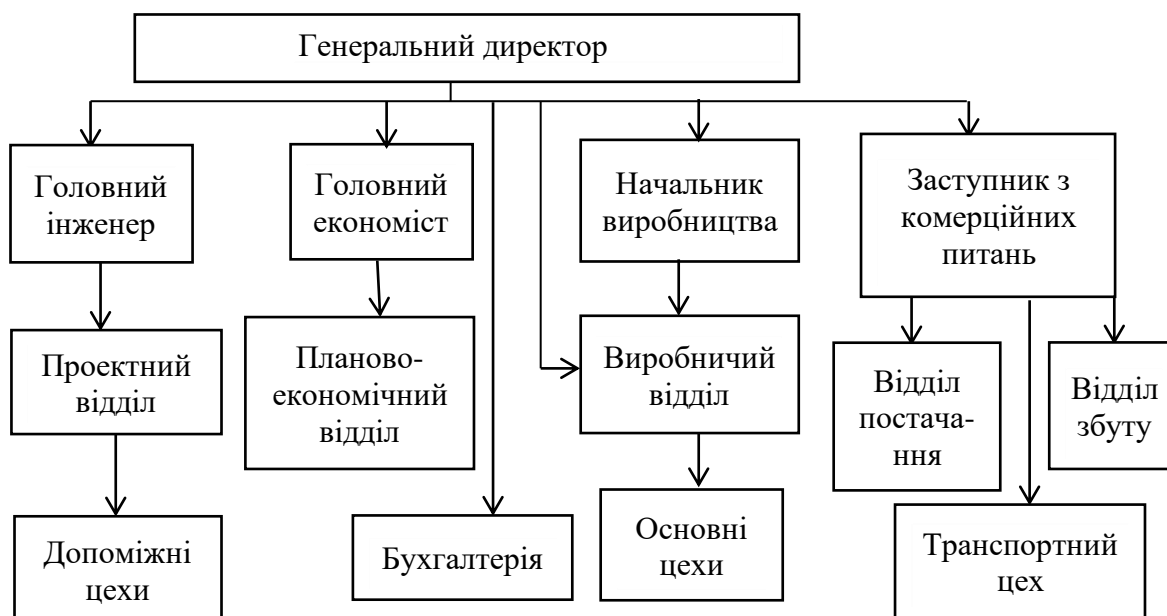

Рисунок 2.1 – Організаційна структура управління ТОВ «Нейл»

*Примітка. Складено автором за даними ТОВ «Нейл».

Управління ліквідністю у ТОВ «Нейл» спрямоване на визначення здатності підприємства своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання шляхом розрахунку суми готівки або інших ліквідних активів, які доступні для покриття майбутніх витрат. Якщо підприємство має достатньо готівки або активів, які можна швидко конвертувати в готівку, воно вважається ліквідним. Натомість, якщо обсяг таких активів недостатній для покриття зобов'язань перед постачальниками чи кредиторами, виникають проблеми з ліквідністю.

Під забезпеченням ліквідності підприємства розуміється впровадження заходів, спрямованих на підтримку достатнього рівня оборотних активів для своєчасного виконання короткострокових зобов'язань. Це включає постійний моніторинг фінансового стану, аналіз структури активів і пасивів, а також розробку заходів для подолання виявлених проблем. Тому стратегічним

завданням керівництва підприємства є забезпечення ефективного управління ліквідністю.

Враховуючи зазначену мету здійснення управління ліквідністю виділяють основні завдання, зокрема забезпечення ліквідності активів, управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, оптимізація структури запасів і підвищення частки найбільш ліквідних активів, для вирішення яких розробляються конкретні заходи та визначається методика щодо їх виконання.

Система управління ліквідністю у ТОВ «Нейл» є багаторівневою та складається з трьох рівнів: операційного, тактичного та стратегічного (рис. 2.2).

Рисунок 2.2 – Система управління ліквідністю ТОВ «Нейл»

*Примітка. Складено автором

Операційний рівень управління ліквідністю включає короткострокове планування та контроль грошових потоків, спрямовані на підтримання платоспроможності підприємства, а також управління запасами і дебіторською заборгованістю. Головними інструментами цього рівня є щоденний контроль залишків на рахунках, оптимізація обігу складських запасів і впровадження кредитної політики для прискорення надходжень від клієнтів.

Тактичний рівень зосереджений на середньостроковому плануванні та аналізі ліквідності для досягнення збалансованості активів і зобов'язань, включаючи квартальне планування грошових потоків, аналіз оборотності активів і визначення підходів до фінансування короткострокових зобов'язань.

Стратегічний рівень орієнтований на довгострокову фінансову стійкість шляхом ефективного використання капіталу, інвестування у модернізацію виробничих потужностей і формування фінансових резервів для подолання потенційних ризиків. Така багаторівнева система управління ліквідністю, впроваджена у ТОВ «Нейл», сприяє ефективному контролю фінансових потоків, підтриманню стабільності у кризові періоди та забезпеченню сталого розвитку компанії.

Реалізація управління ліквідністю на ТОВ «Нейл» ґрунтується на виконанні низки завдань. Проаналізуємо розподіл завдань управління ліквідністю між виконавцями (табл. 2.3).

На ТОВ «Нейл» фінансовими процесами, що стосуються ліквідності, займаються бухгалтерія та планово-економічний відділ. Щоденний контроль грошових залишків забезпечується бухгалтерією, яка оновлює дані про залишки на рахунках, готує звіти для керівництва про надходження і витрати. Управління запасами виконує планово-економічний відділ шляхом аналізу оборотності, прогнозування потреб у матеріалах та впровадження заходів для зменшення складських запасів. Контроль дебіторської заборгованості

проводиться головним економістом і бухгалтерією, які аналізують строки заборгованості, нагадують боржникам та складають графіки погашення.

Таблиця 2.3. Розподіл ключових завдань управління ліквідністю між виконавцями у ТОВ «Нейл».

№ з/п	Ключові завдання	Виконавець	Дії виконавців
1.	Щоденний контроль грошових залишків	Бухгалтерія	Щоденне оновлення даних про залишки на рахунках, підготовка звітів для керівництва про грошові надходження та витрати.
2.	Управління запасами	Планово-економічний відділ	Аналіз оборотності запасів, прогноз потреб у матеріалах, впровадження заходів для зменшення перевищення складських запасів.
3.	Контроль дебіторської заборгованості	Головний економіст, бухгалтерія	Аналіз строків дебіторської заборгованості, нагадування боржникам, складання графіків погашення.
4.	Планування грошових потоків на квартал	Головний економіст	Розробка прогнозів доходів і витрат на основі попередніх даних, узгодження планів із бухгалтерією та керівництвом.
5.	Аналіз оборотності активів	Планово-економічний відділ	Перевірка швидкості обороту основних активів, виявлення слабких місць, що впливають на ліквідність.
6.	Стратегія фінансування короткострокових зобов'язань	Головний економіст	Розробка планів покриття короткострокових зобов'язань за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування.
7.	Структурування капіталу та зобов'язань	Головний економіст	Аналіз структури балансу, рекомендації щодо оптимального співвідношення власного та позикового капіталу.
8.	Інвестиції у виробництво	Планово-економічний відділ	Оцінка необхідності капітальних вкладень, планування інвестиційних проектів для підвищення продуктивності.
9.	Фінансові резерви	Бухгалтерія, головний економіст	Створення резервних фондів, аналіз грошових потоків для підтримання достатнього рівня ліквідності.

*Примітка. Складено автором.

Планування грошових потоків на квартал покладається на головного економіста, що розробляє прогнози доходів і витрат, узгоджуючи їх із бухгалтерією та керівництвом. Аналіз оборотності активів здійснює планово-економічний відділ, перевіряючи швидкість обороту активів і виявляючи слабкі місця, які впливають на ліквідність. Стратегія фінансування

короткострокових зобов'язань розробляється головним економістом із врахуванням внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування.

Структурування капіталу та зобов'язань аналізується головним економістом, який пропонує оптимальне співвідношення власного та позикового капіталу. Інвестиції у виробництво оцінює планово-економічний відділ, плануючи проекти для підвищення продуктивності. Формування фінансових резервів здійснюється бухгалтерією та головним економістом, які створюють резервні фонди та аналізують грошові потоки для забезпечення достатнього рівня ліквідності.

Таким чином, аналіз свідчить, що ТОВ «Нейл» активно реалізує заходи з управління ліквідністю, приділяючи увагу моніторингу активів і пасивів, управлінню заборгованістю та оптимізації розрахунків. Однак є потреба у вдосконаленні політики управління ліквідністю шляхом більш детального планування і моніторингу фінансової стійкості, а також розробки заходів для мінімізації ризиків втрати платоспроможності.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТОВ «НЕЙЛ»

3.1. Прогнозування балансу підприємства та забезпечення його ліквідності

Покращення показників ліквідності можливо забезпечити шляхом оптимізації структури балансу підприємства за рахунок зменшення частки короткострокових зобов'язань і нарощування обігових активів. Зниження рівня дебіторської заборгованості за рахунок ефективного управління кредитною політикою сприятиме прискоренню надходження коштів від клієнтів. Водночас важливо оптимізувати оборотність запасів, зменшуючи їх обсяг і, відповідно, витрати на зберігання. Паралельно слід збільшити обсяг власного капіталу та ліквідних активів шляхом залучення інвестицій або реінвестування отриманого прибутку. До напрямів покращення ліквідності можна віднести оптимізацію балансу (рис. 3.1).

Рисунок 3.1 – Ключові напрями підвищення ліквідності балансу

*Примітка. Складено автором на основі [34]

Для покращення ліквідності необхідно працювати над наступними показниками балансу:

- зменшення кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги, тобто скорочення зобов'язань перед постачальниками, що знизить навантаження на оборотні кошти;

- щодо дебіторської заборгованості, необхідно зробити акцент на зменшення довгострокових зобов'язань;

- необхідно мінімізувати надлишки запасів та автоматизувати управління ними;

- зменшення адміністративних та витрат на збут допоможе оптимізувати фінансовий результат;

- з іншого боку, необхідно збільшити обсяги грошових коштів та їхні еквіваленти: Збільшення обсягу коштів підвищить абсолютну ліквідність, дозволить швидко розраховуватися за поточними зобов'язаннями;

- покращення оборотності дебіторської заборгованості означає отримання платежів від клієнтів, зменшить час обороту капіталу та підвищить ліквідність;

- збільшення ліквідних активів, таких як цінні папери чи депозити, сприятиме покращенню показників швидкої ліквідності;

- збільшення частки власного капіталу у фінансуванні дозволить зменшити залежність від короткострокових зобов'язань і покращити фінансову стійкість [44].

Оскільки такі показники, як розмір власного капіталу чи довгострокові інвестиції, не можуть бути легко збільшені в короткостроковій перспективі, то акцент має робитись на оптимізації запасів та управлінні дебіторською заборгованістю. Необхідно вивільнити оборотні кошти для поточних операцій і зменшити потребу в зовнішньому фінансуванні. Важливо скоротити період обороту запасів, зменшуючи їх надлишкові обсяги, та стимулювати швидку реалізацію продукції. Оптимізація запасів без шкоди для виробництва допоможе зменшити витрати на їх утримання та підвищити

обіговість коштів [34]. Крім того, необхідно звернути увагу на ефективність управління кредиторською заборгованістю. Важливо зберігати баланс, щоб уникнути надмірної заборгованості, яка може збільшити фінансове навантаження в довгостроковій перспективі.

Використавши дані фінансової звітності ТОВ «Нейл» за 2019-2023 рр проведемо розрахунок прогнозу балансу. Для розрахунку прогнозного балансу доцільно визначити середньорічний темп приросту фінансово-майнового стану. Він становив 1,38 за останні п'ять років. Це значення використовувалося як мультиплікатор для прогнозування показників на 2024 рік. Прогнозне значення фінансово-майнового стану визначено за формулою, яка базується на середньорічному темпі приросту: поточний показник фінансово-майнового стану множиться на середньорічний темп приросту. Так, якщо останній відомий показник за 2023 рік дорівнює 210502,2 тис. грн., то прогноз на 2024 рік було отримано шляхом множення цього значення на 1,38, що дає прогнозний результат у 289 636,53 тис. грн. Відтак прогнозне значення фінансово-майнового стану порівняно з 2023 роком збільшиться на 79134,33 тис. грн., що свідчить про зростання фінансових ресурсів та виробничих потужностей підприємства.

Для наглядності отриманих результатів наведемо графік, який показує динаміку фінансово-майнового стану за 2019-2023 рр. та його прогноз на 2024 рік (рис.3.2). На рис. 3.2. наведено прогноз фінансово-майнового стану, розрахований на базі середньорічного темпу розвитку та на основі побудови лінії тренду. Лінія тренду на графіку є поліноміальною (другого ступені), побудованою з використанням методу найменших квадратів, що забезпечує точне врахування змін у динаміці фінансово-майнового стану підприємства протягом 2019–2023 рр. Рівняння тренду враховує нерівномірність показників зростання в минулі роки та демонструє залежність, яка має поступово прискорювальний характер. Значення коефіцієнта детермінації, що становить 0,9939, вказує на високу точність моделі, що добре описує реальні дані.

Згідно з графіком лінії тренду, прогнозне значення на 2024 рік становить 289 636,53 тис. грн, що збігається з розрахунками, заснованими на середньорічному темпі приросту. Це свідчить про те, що обидва підходи в цьому випадку дають однаковий результат.

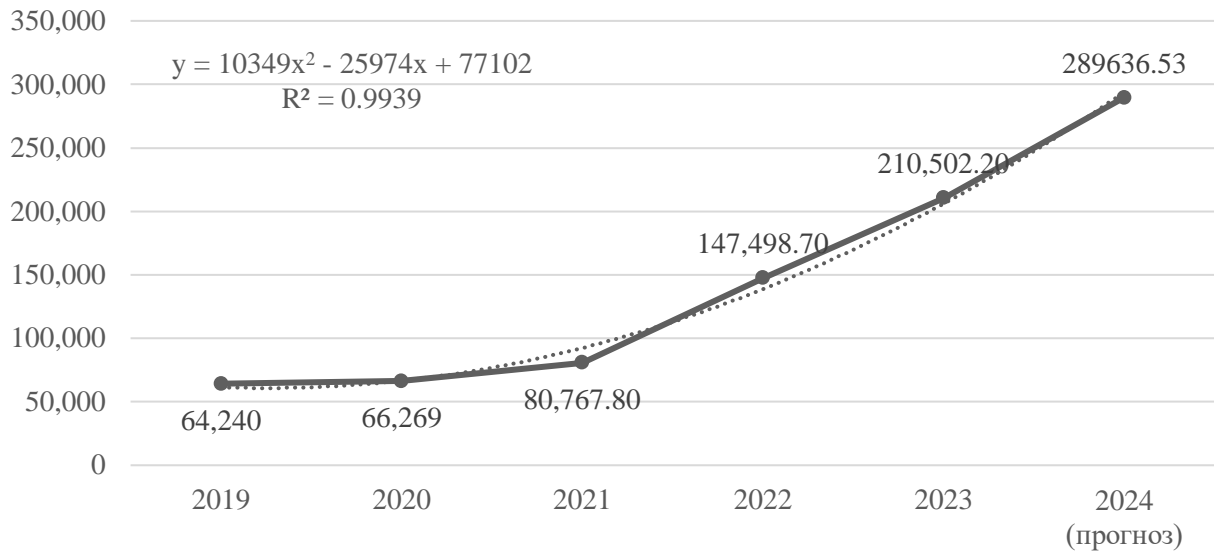

Рисунок 3.2 – Прогноз фінансово-майнового стану ТОВ «НЕЙЛ» у 2024 році, тис.грн

*Примітка. Складено автором на основі фінансової звітності ТОВ «НЕЙЛ».

Враховуючи спеціалізацію ТОВ «НЕЙЛ», а саме виробництво товарів для кріплення, будівельних і монтажних робіт, обираємо оптимальну структуру активів: частка оборотних активів 70% і необоротних активів 30%. Вартість необоротних активів становитиме $289636,53 \times 0,3 = 86890,96$ (тис. грн). За прогнозними даними необоротні активи зменшаться на 21636,24 тис. грн в прогнозному році порівняно з 2023 р. В 2024 році значення оборотних активів становитиме $289636,53 \times 0,7 = 202745,57$ тис.грн. З даного розрахунку видно, що оборотні активи збільшаться на 100 771 тис. грн., це обумовлено тим, що підприємство прагне до прискорення обертання вкладеного капіталу, і прагне знизити обсяги матеріальних виробничих запасів без втрати доходності.

В результаті проведеного аналізу коефіцієнтів ліквідності, що

представлені в таблиці 2.2, встановлено, що структура оборотних активів ТОВ «НЕЙЛ» не є оптимальними, оскільки представлені значення показників ліквідності нижче нормативних вимог. Тому, з метою забезпечення ліквідності, прогнозувати оборотні активи слід із врахуванням оптимізації їх структури (табл.3.1). Реалізація цього процесу повинна бути спрямована на формування такого співвідношення складників оборотних активів, яке дозволило б підприємству виконати як виробничу програму, так і фінансові зобов'язання [15].

Таблиця 3.1. Формування структури оборотних активів для різних нормативних значень коефіцієнта покриття

№ з/п	Показник	Значення коефіцієнта поточної ліквідності (CR)				
		CR = 0,68 2023 р.	CR = 1,0	CR = 1,5	CR = 2,0	CR = 2,5
1.	Частка запасів у структурі оборотних активів, %	75,61	30	54	65	72
2.	Частка дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів, %	23,58	50	33	25	20
3.	Частка високоліквідних активів у структурі оборотних активів, %	1,43	20	13	10	8

*Примітка. Складено автором на основі фінансової звітності ТОВ «НЕЙЛ» та [12].

Для оптимізації оборотних активів досліджуваного підприємства було використано методичний підхід, запропонований авторами В.А. Гросул та О.М. Филипенко [12, с. 175]. В оптимізаційну модель як обмежуючі параметри були включені нормативні значення показників ліквідності. На основі відповідних перетворень було отримано декілька варіантів структури оборотних активів у різних діапазонах нормативних значень загального показника ліквідності.

Як свідчать наведені варіанти структури оборотних активів, фактична структура значно відрізняється від результатів оптимізації. Для вибору оптимального варіанта структури оборотних активів ТОВ «НЕЙЛ» були обчислені вартісні показники в розрізі статей оборотних активів та визначені

значення показників ліквідності для кожної варіації їх частки у загальній структурі (табл. 3.2).

Таблиця 3.2. Вихідні дані для вибору та обґрунтування оптимальної структури оборотних активів ТОВ «НЕЙЛ»

№ з/п	Показник	Значення коефіцієнта поточної ліквідності (CR)				
		CR = 0,68 2023 р.	CR = 1,0	CR = 1,5	CR = 2,0	CR = 2,5
1.	Сума оборотних активів, всього тис. грн. в т.ч.	101975,0	165010,0	247515,0	330020,0	412525,0
2.	Запаси, тис. грн.	77104,6	49503,0	133658,1	214513,0	297018,0
3.	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	24042,5	82505,0	81680,0	82505,0	82505,0
4.	Гроші та поточні фінансові інвестиції, тис. грн.	1456,5	33002,0	32177,0	33002,0	33002,0
5.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,15	0,70	0,69	0,70	0,70
6.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,20	0,20	0,20	0,20

*Примітка. Складено автором на основі фінансової звітності ТОВ «НЕЙЛ»

Отримані результати свідчать, що забезпечення цільових вимог досягається при трьох значеннях показників поточної ліквідності, що забезпечують належний рівень платоспроможності підприємства. Проте, на нашу думку, під час вибору ефективного варіанта слід враховувати потреби підприємства в оборотних активах та його реальні можливості досягнення встановлених параметрів. Наприклад, забезпечення складу і структури оборотних активів при коефіцієнтах покриття 2,0 та 2,5 може мати труднощі щоб бути реалізованими, оскільки це передбачає значне збільшення обсягу оборотних активів як загалом, так і в розрізі елементів.

Найбільш реалістичним на сучасному етапі функціонування ТОВ «НЕЙЛ» є варіант структури оборотних активів із коефіцієнтом покриття 1,5. У цьому випадку підприємство зможе забезпечити вимоги щодо платоспроможності та матиме реальні можливості для зміни вартості окремих статей.

Відтак, прогнозне значення середньорічної вартості запасів складе $202745,57 \times 54 \% = 228580,35$ тис.грн. Прогнозна сума грошових коштів та їх еквівалентів буде складати $202745,57 \times 13 \% = 26356,9$ тис.грн. Прогнозна сума дебіторської заборгованості буде складати $202745,57 \times 33 \% = 66906,0$ тис.грн.

З метою забезпечення нормального функціонування та фінансової стійкості підприємства необхідно щоб загальна сума прогнозного значення поточних зобов'язань складала обсяг фінансово-майнового стану підприємства за мінусом необоротних активів та запасів. Тому прогнозований обсяг поточних зобов'язань: $289636,5 - 86891,0 - 109482,6 = 93263,0$ тис.грн., що менше на $71747,0$ тис.грн. ніж в 2023 році. Враховуючи, що частка короткострокових кредитів банку у сумі поточних зобов'язань становить 28% , що розраховано як середнє значення даного показника за 2019-2023 рр, тоді сума даного показника буде становити: $93263,0 - 28 \% = 26113,63$ тис.грн. Тоді кредиторська заборгованість у 2024 р. становитиме $67149,33$ тис. грн., що менше на $-41204,8$ тис.грн. ніж в 2023 р.

Далі визначаємо суму власного капіталу, частка якого впродовж останніх 5 років знизилась від 57% до 20% у загальній величині фінансових ресурсів ТОВ «Нейл», середнє значення даного показника – 44% : $289636,53 \times 0,44 = 127440,07$ тис.грн. Тоді потреба в довгострокових зобов'язаннях у 2024 р. становить $289636,53 - 127440,07 - 93263,0 = 68933,5$ тис. грн.

Отримані розрахункові значення для прогнозного балансу ТОВ «Нейл» наведено у таблиці 3.3.

Проведений аналіз прогнозного балансу на 2024 рік свідчить про суттєві зміни у структурі активів і пасивів підприємства. У частині активів спостерігається зменшення необоротних активів на $21\ 636,2$ тис. грн, що може вказувати на продаж або амортизацію основних засобів та зменшення інвестицій у довгострокові активи. Водночас оборотні активи прогнозовано зростуть на $100\ 770,6$ тис. грн, що пояснюється збільшенням запасів на $32378,0$ тис. грн, зростанням грошових коштів на $24\ 900,4$ тис. грн та

дебіторської заборгованості на 42 863,5 тис. грн. Це свідчить про підвищення ліквідності підприємства, але може вказувати на необхідність покращення управління дебіторською заборгованістю. У цілому баланс активів зростає на 79 134,3 тис. грн, що є ознакою розширення діяльності підприємства.

Таблиця 3.3. Прогнозний баланс ТОВ «Нейл» на 2024 рік, тис. грн.

№ з/п	Стаття балансу	2023 р.	Прогноз 2024 р.	Відхилення 2024 р. до 2023 р. (+, -)
1.	Актив			
1.1.	Необоротні активи	108527,2	86891,0	-21636,2
1.2.	Оборотні активи в т.ч.	101975,0	202745,6	100770,6
1.3.	запаси	77104,6	109482,6	32378,0
1.4.	гроші та їх еквіваленти	1456,5	26356,9	24900,4
1.5.	дебіторська заборгованість	24042,5	66906,0	42863,5
1.6.	Баланс	210502,2	289636,5	79134,3
2.	Пасив			
2.1.	Власний капітал	42794,3	127440,1	84645,8
2.2.	Довгострокові зобов'язання	2697,9	68933,5	66235,6
2.3.	Поточні зобов'язання в т.ч.	165010,0	93263,0	-71747,0
2.4.	короткострокові кредити банків	56655,9	26113,6	-30542,3
2.5.	кредиторська заборгованість	108354,1	67149,3	-41204,8
2.6.	Баланс	210502,2	289636,5	79134,3

*Примітка. Складено автором на основі фінансової звітності ТОВ «НЕЙЛ»

У пасиві балансу помітне значне збільшення власного капіталу на 84645,8 тис. грн, що є позитивним сигналом і свідчить про покращення фінансової стійкості підприємства. Також прогнозується зростання довгострокових зобов'язань на 66 235,6 тис. грн, ймовірно через залучення довгострокових кредитів чи інших фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних проєктів. Водночас поточні зобов'язання скорочуються на 71747,0 тис. грн, що пояснюється зменшенням короткострокових кредитів банків на 30 542,3 тис. грн та кредиторської заборгованості на 41 204,8 тис.

грн. Це зменшення є позитивним фактором, оскільки знижує боргове навантаження у короткостроковій перспективі.

Позитивними змінами у прогнозованому балансі порівняно з фактичним є зростання ліквідності, зниження короткострокового боргу та збільшення власного капіталу, що підвищує фінансову стійкість підприємства. При таких прогнозних значеннях балансу підприємства коефіцієнт поточної ліквідності буде становити 2,17, коефіцієнт швидкої ліквідності – 1,0, а коефіцієнт абсолютної ліквідності – 0,28. Однак значне зростання дебіторської заборгованості може становити ризик для фінансової стабільності, тому необхідно впроваджувати заходи для покращення управління дебіторами. Також слід здійснювати аналіз довгострокових зобов'язань, аби забезпечити їх ефективне використання.

Отже, запропоновані напрями підвищення ліквідності балансу ТОВ «Нейл», що полягають в оптимізації структури балансу підприємства за рахунок зменшення частки короткострокових зобов'язань і нарощування обігових активів, у збільшенні обсягу власного капіталу та ліквідних активів шляхом залучення інвестицій або реінвестування отриманого прибутку, а також у вдосконаленні процесів контролю грошових потоків сприяють підвищенню ліквідності підприємства, створюючи умови для його стабільного розвитку та розширення діяльності. Прогноз балансу на 2024 рік підтвердив ефективність запропонованих заходів.

3.2. Економетрична модель впливу факторів на підвищення ліквідності підприємства

Для забезпечення ефективного управління ліквідністю підприємства застосовується продуманий і збалансований підхід до управління грошовими потоками. Дослідники виділяють кілька основних принципів такого

управління, серед яких: підтримання мінімально необхідного рівня грошових ресурсів для поточних розрахунків; регулярний моніторинг вхідних та вихідних грошових потоків, а також сезонних коливань залишків коштів; створення резерву вільних коштів для розширення діяльності; оптимізація розрахунків із постачальниками та покупцями через формування відповідної кредитної політики; мобілізація грошових резервів для покриття непередбачених витрат і втрат; конвертація вільних коштів у високоліквідні активи з можливістю їх зворотного перетворення для поповнення грошових ресурсів [15].

Серед ключових методів удосконалення управління ліквідністю виділяють: оптимізацію структури ліквідних активів, зменшення адміністративних витрат, раціональне використання позикового капіталу, вдосконалення роботи з дебіторською заборгованістю, поліпшення технологій виробництва та організації праці [40].

На показники ліквідності впливають результати операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства. В умовах ринкової економіки важливим є не лише оцінка активів і пасивів балансу, а й глибокий аналіз використання фінансових ресурсів. Для цього доцільно враховувати взаємозв'язки між чинниками, які впливають на показники ліквідності (рис. 1.1) [6; 24; 32].

При дослідженні кореляційного впливу окремих факторів на ліквідність підприємства, вважаємо доцільним застосування сучасного інструментарію економіко-математичного моделювання, а саме побудови економетричної моделі на підставі методології регресійного аналізу, що дозволить виявити який із факторів найбільше позначається на результативний показник. Результативним показником даної моделі є коефіцієнт поточної ліквідності.

Для побудови економетричної моделі були використані чинники, що впливають на ліквідність підприємства, які представлені на рис. 1.1. магістерської роботи, а їх значення взято із фінансової звітності ТОВ «Нейл»

за 2019-2023 роки. Тобто, в економетричній моделі – це факторні показники, що відображають вплив на коефіцієнт поточної ліквідності ТОВ «Нейл»:

- X1 – Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення;
- X2 – Чистий прибуток (збиток);
- X3 – Накопичена амортизація;
- X4 – Дебіторська заборгованість;
- X5 – Запаси;
- X6 – Оборотні активи;
- X7 – Гроші та їх еквіваленти;
- X8 – Готова продукція;
- X9 – Основні засоби

У таблиці 3.4 наведені дані для побудови багатофакторної моделі регресії.

Таблиця 3.4. Вихідні дані для побудови моделі багатофакторної регресії

Показники		Роки				
		2019	2020	2021	2022	2023
Y	Коефіцієнт поточної ліквідності	3,299	2,984	2,352	1,583	0,618
X1	Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	11867	9149,6	8797,6	677,4	2697,9
X2	Чистий прибуток (збиток)	2700	2470,8	2667,5	9773,2	-9295,7
X3	Накопичена амортизація	478	508,2	510,4	481,2	481,5
X4	Дебіторська заборгованість	12289	12357,2	12743,1	46581	24042,5
X5	Запаси	38835	40515,9	55133,7	89172,4	77104,6
X6	Оборотні активи	52753	53785,2	71053	138781	101975
X7	Гроші та їх еквіваленти	1539	825,3	3052,2	2872,4	1456,5
X8	Готова продукція	10104	16028	16186,7	33104,9	28815,9
X9	Основні засоби	11380	11532,2	9626,7	7666,2	108387

*Примітка. Складено автором на основі фінансової звітності ТОВ «НЕЙЛ»

Перевіривши зазначені чинники на наявність мультиколінеарності за допомогою побудови матриці парних кореляцій з використанням редактора Microsoft Excel (табл. 3.5) встановлено, що фактори X1 – Довгострокові

зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення; X2 – Чистий прибуток (збиток); X4 – Дебіторська заборгованість; X6 – Оборотні активи; X8 – Готова продукція сильно корелюють з іншими даними, тому відкидаємо їх. Також відкидаємо дані X3 – Накопичена амортизація та X7 – Гроші та їх еквіваленти оскільки вони не мають суттєвого впливу на залежну змінну (Y).

Таблиця 3.5. Матриця парних кореляцій

	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9
Y	1									
X1	0,874	1								
X2	0,478	0,034	1							
X3	0,336	0,373	0,101	1						
X4	-0,591	-0,890	0,368	-0,503	1					
X5	-0,869	-0,974	0,011	-0,422	0,898	1				
X6	-0,767	-0,958	0,176	-0,456	0,964	0,983	1			
X7	-0,227	-0,336	0,477	0,049	0,458	0,506	0,523	1		
X8	-0,867	-1,000	-0,029	-0,371	0,891	0,970	0,956	0,323	1	
X9	-0,775	-0,437	-0,906	-0,353	0,061	0,392	0,246	-0,313	0,432	1

*Примітка. Складено автором.

За допомогою інструменту аналізу даних «Регресія» проведено регресійний аналіз (рис. 3.3). З отриманого аналізу економетрична модель впливу факторних показників на ліквідність підприємства ТОВ «НЕЙЛ» має такий вигляд:

$$Y = 4,49 - 0,0000324572 \times X_5 - 0,000012684 \times X_9, \quad (3.1)$$

Отримане рівняння доводить, що якщо показник X5 Запаси збільшиться на 1 пункт, то результативний показник зменшиться на 0,0000324572 пункти, якщо показник X9 – Основні засоби збільшиться на 1 пункт, то коефіцієнт поточної ліквідності зменшиться на 0,000012684 пункти.

Коефіцієнт детермінації становить (R^2) 0,98, тобто отримане рівняння регресії пояснює коливання результативної ознаки «Y» на 98 %, а на

фактори, що не враховані в моделі припадає всього 2 %. Тому модель можна використовувати для подальшого економічного аналізу і прогнозу.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	SUMMARY OUTPUT								
2									
3	<i>Regression Statistics</i>								
4	Multiple R	0,988722721							
5	R Square	0,977572619							
6	Adjusted R Square	0,955145237							
7	Standard Error	0,230149802							
8	Observations	5							
9									
10	ANOVA								
11		<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>			
12	Regression	2	4,617657	2,308828	43,58835	0,022427381			
13	Residual	2	0,105938	0,052969					
14	Total	4	4,723595						
15									
16		<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
17	Intercept	4,496526201	0,330084	13,62237	0,005346	3,076289377	5,916763	3,076289	5,916763
18	X5	-3,24572E-05	5,6E-06	-5,79336	0,028526	-5,65628E-05	-8,4E-06	-5,7E-05	-8,4E-06
19	X9	-1,2684E-05	2,84E-06	-4,46132	0,046748	-2,49169E-05	-4,5E-07	-2,5E-05	-4,5E-07
20									
21	RESIDUAL OUTPUT								
22									
23	<i>Observation</i>	<i>Predicted Y</i>	<i>Residuals</i>						
24	1	3,091705782	0,207294						
25	2	3,035217917	-0,05122						
26	3	2,584933924	-0,23293						
27	4	1,504998883	0,078001						
28	5	0,619143495	-0,00114						

Рисунок 3.3 – Регресійний аналіз моделі

*Примітка. Побудовано автором.

Проведене дослідження аргументувало, що збільшення інвестицій в основні засоби, у короткостроковій перспективі призводить до зниження ліквідності. Грошові кошти спрямовуються на придбання активів, що зменшує обсяг ліквідних активів. Крім того, якщо інвестиції фінансуються за рахунок кредитів, це збільшує боргове навантаження і короткострокові зобов'язання компанії. Основні засоби самі по собі є неліквідними активами, і їх зростання у структурі балансу може погіршити загальну ліквідність.

Однак у довгостроковій перспективі інвестиції в основні засоби можуть мати позитивний вплив. Проте побудована економетрична модель цього не

демонструє, оскільки для встановлення кількісного зв'язку між змінними вона побудована на основі реальних даних лише за 5 років та не відображає довгострокову динаміку показників. Нові технології та обладнання допомагають підвищити ефективність роботи, зменшити витрати та збільшити доходи компанії. Це, своєю чергою, може покращити грошовий потік і забезпечити стабільність фінансового стану. Компанія також може стати більш конкурентоспроможною, що додатково сприятиме покращенню ліквідності в майбутньому. Щоб мінімізувати ризики, пов'язані з такими інвестиціями, важливо ретельно планувати витрати і використовувати довгострокові джерела фінансування, наприклад кредити або облігації. Альтернативою купівлі можуть бути оренда або лізинг основних засобів, що дозволяє уникнути значних одноразових витрат. Також важливо залишати достатній запас обігових коштів для підтримки поточної діяльності компанії.

Ще одним факторним показником, що використано в побудованій економетричній моделі є виробничі запаси, які також свідчать про обернений зв'язок між факторним та результативним показником. Зменшення виробничих запасів зазвичай позитивно впливає на ліквідність компанії. Коли компанія зменшує виробничі запаси, це може вивільнити кошти, які раніше були вкладені в ці активи. Наприклад, менше запасів на складах означає, що компанія використовує менше грошей для їх придбання, що дозволяє перенаправити ці кошти на більш ліквідні активи, такі як готівка або дебіторська заборгованість. Це покращує загальну фінансову гнучкість і спрощує виконання короткострокових зобов'язань.

Однак надмірне скорочення запасів може мати негативні наслідки. Якщо запаси знижуються до критично низького рівня, це може спричинити збої у виробничому процесі або постачанні клієнтів. У такому випадку компанія ризикує втратити доходи або репутацію, що в довгостроковій перспективі може погіршити ліквідність.

Обов'язковим результатом будь-якої економетричної моделі є отримання прогнозу на майбутні роки. На рисунку 3.4 наведені прогнозні

значення коефіцієнта поточної ліквідності, що обчислені за допомогою економетричної моделі впливу факторних показників на ліквідність підприємства ТОВ «НЕЙЛ» (рівняння 3.1), а також за допомогою побудови ліній тренду.

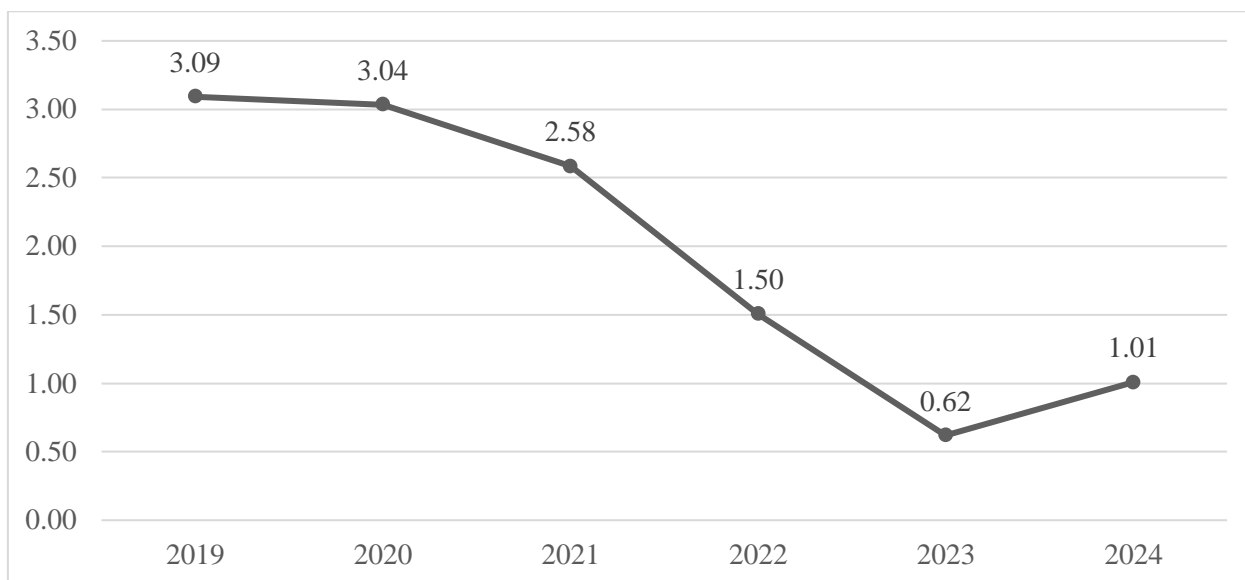

Рисунок 3.4 – Прогнозні значення коефіцієнта поточної ліквідності розраховані відповідно до економетричної моделі за 2019-2024 рр

*Примітка. Побудовано автором.

На рис. 3.4 прогнозовані значення коефіцієнтів поточної ліквідності за 2019-2023 рр. розраховані на основі фактичних даних факторів X5 та X9 на основі економетричної моделі впливу факторних показників на ліквідність підприємства ТОВ «НЕЙЛ». Прогноз коефіцієнта поточної ліквідності на 2024 р. розрахований за цією ж моделлю за умови, що факторні показники в 2024 р. зменшаться на 10% порівняно із 2023 р. В результаті таких змін показник поточної ліквідності досягне нормативного значення.

Впровадження цієї моделі в управлінській роботі ТОВ «НЕЙЛ» дасть змогу відповідальним особам підприємства вчасно реагувати на виникнення різних ризиків. А також, завдяки побудованому прогнозу можна виявити можливі зміни рівня ліквідності підприємства у майбутньому.

ВИСНОВКИ

Здійснивши наукове обґрунтування теоретичних аспектів та практичних рекомендацій щодо удосконалення управління ліквідністю ТОВ «НЕЙЛ» виявлено такі результати дослідження:

1. Означено сутність ліквідності як елемента фінансового управління діяльністю підприємства, яку слід трактувати як здатність економічного суб'єкта перетворювати активи на грошові кошти для своєчасного виконання фінансових зобов'язань, підтримуючи платоспроможність і фінансову стабільність. Її значення зростає в умовах економічної нестабільності, коли ефективне управління ліквідністю сприяє адаптації підприємства до зовнішніх викликів і зменшенню ризиків. Комплексний аналіз і управління ліквідністю передбачає оцінку коефіцієнтів ліквідності, ліквідності активів, балансу та організації загалом із врахуванням численних чинників, що впливають на фінансову стійкість.

2. Встановлено, що управління ліквідністю підприємства є складним багатогранним процесом, що забезпечує фінансову стійкість, своєчасне виконання зобов'язань і сталий розвиток підприємства в умовах мінливого ринкового середовища. Його сутність полягає у визначенні та реалізації стратегій і заходів, спрямованих на підтримання оптимального рівня ліквідності. Це передбачає використання принципів доступності, системності, безперервності, економічності, надійності та етапності, які забезпечують гармонійне функціонування управлінської системи. Процес управління ліквідністю включає кілька ключових етапів: аналіз фінансового стану, створення інформаційної бази, прогнозування потреб у ліквідних коштах, розробку та реалізацію управлінських рішень, а також моніторинг результатів. Для забезпечення ефективності цього процесу використовуються сучасні інформаційні системи, такі як ERP, CRM, WMS та спеціалізовані інструменти управління фінансами, які сприяють автоматизації та оптимізації грошових потоків.

3. Проведений аналіз ліквідності ТОВ «Нейл» за 2019–2023 роки продемонстрував суттєві зміни у фінансовому стані підприємства, які відображають зростаючі ризики його платоспроможності. Встановлено, що рівень поточної ліквідності суттєво знизився: у 2023 році коефіцієнт поточної ліквідності становив 0,618, що є значно нижчим за рекомендовані значення. Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2023 році також виявив критичне зниження до 0,149, що свідчить про гостру нестачу ліквідних активів для покриття короткострокових зобов'язань. Абсолютна ліквідність зменшилася до 0,009, що є значно нижчим за мінімально допустимий рівень. Виявлено, що підприємство має значний дефіцит швидко реалізованих активів (А2) у порівнянні з короткостроковими пасивами (П2), який у 2023 році досяг критичного значення 140246 тис. грн. Це підвищує ризик неспроможності виконувати поточні фінансові зобов'язання. Разом із цим, зростання важко реалізованих активів у 2023 році до 108527 тис. грн призвело до формування надлишку в цій групі активів, однак це знижує загальну фінансову гнучкість підприємства.

4. Оцінка управління ліквідністю у ТОВ «Нейл» показала, що підприємство приділяє значну увагу підтриманню фінансової стійкості та своєчасному виконанню короткострокових зобов'язань. Основними інструментами є багаторівнева система управління, яка включає операційний, тактичний і стратегічний рівні. На операційному рівні реалізується контроль грошових потоків, управління дебіторською заборгованістю та оптимізація складських запасів. Тактичний рівень зосереджується на аналізі оборотності активів і плануванні короткострокових фінансових зобов'язань, тоді як стратегічний орієнтований на довгострокову фінансову стійкість через інвестиції та створення фінансових резервів. Розподіл функцій між виконавцями у системі управління ліквідністю забезпечує чіткий контроль за ключовими процесами. Щоденний моніторинг залишків на рахунках, управління запасами та заборгованістю, аналіз

оборотності активів і фінансових потоків дозволяють підтримувати платоспроможність підприємства навіть за умов економічної нестабільності.

5. Прогноз балансу ТОВ «Нейл» на 2024 рік демонструє суттєві зміни у структурі активів і пасивів підприємства, спрямовані на покращення його ліквідності та фінансової стійкості. Зменшення необоротних активів вказує на оптимізацію довгострокових вкладень, тоді як зростання оборотних активів, зокрема запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів, свідчить про підвищення гнучкості у використанні капіталу. У структурі пасивів відзначається значне збільшення власного капіталу та зменшення поточних зобов'язань, що знижує залежність від короткострокового фінансування. Складений прогнозний баланс на 2024 рік забезпечуватиме виконання нормативів ліквідності підприємства, адже відповідно до його структури коефіцієнт поточної ліквідності буде становити 2,17, коефіцієнт швидкої ліквідності – 1,0, а коефіцієнт абсолютної ліквідності – 0,28.

6. Економетрична модель впливу факторів на ліквідність підприємства демонструє практичну можливість оцінки кількісного зв'язку між окремими показниками і коефіцієнтом поточної ліквідності. На основі реальних даних ТОВ «НЕЙЛ» за п'ять років побудоване рівняння регресії, яке дозволило визначити вплив виробничих запасів і основних засобів на результативний показник. Показник поточної ліквідності залежить від кількох факторів, однак в процесі кореляційного аналізу серед них ключовими виявилися саме запаси та основні засоби, які демонструють зворотний зв'язок із ліквідністю. Прогнозні значення коефіцієнта поточної ліквідності підтверджують можливість досягнення нормативного рівня (1,01) за умови зниження факторних показників, таких як запаси та основні засоби на 10 %.

Застосування економетричної моделі впливу факторних показників на ліквідність ТОВ «НЕЙЛ» в управлінні підприємством дозволить оперативно реагувати на зміни фінансового стану, знижувати ризики і забезпечувати стабільний рівень ліквідності в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 328 с.
2. Бегун С. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. № 4. С. 36–42.
3. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
4. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
5. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб.. К.: КНЕУ, 2016. 592 с.
6. Бобрик А. П. Антикризове управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/100.pdf>
7. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств. К. : Кондор, 2014. 180 с.
8. Гайбура Ю. А. Аналітичний інструментарій управління фінансовими результатами підприємства в умовах кризи. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2021/105.pdf
9. Гайбура Ю. А. Моніторинг фінансових результатів: сутність і підходи. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 28(2). С. 101–105.
10. Голубєва Т. С. Методологічні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 5. С. 66-71.
11. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 219-223.

12. Гросул В.А., Филипенко О.М. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2011. №2. С. 172–179.

13. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. №2(44). С.36-41.

14. Денисенко М. П., Зазимко О. В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2015, № 10. С. 52-58.

15. Дехтяр Н. А., Дейнека О. В., Голик Д. В. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 12. С. 289-293. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/12_2018/51.pdf

16. Захарова Н. Ю. Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2013. № 2(3). С. 128–133.

17. Зудова І. Ю., Стась О. Г. Сутність та значення фінансових показників в системі функціонування підприємства. *Молодий вчений*. 2017. № 10. С. 893-897.

18. Іжевський П., Піхняк Т., Самарічева Т. Сучасні підходи в аналізі та оцінці бізнес-проектів. *Економічний простір*. 2024. № 191, С. 296-302. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-49>

19. Кальна Т. А. Прийоми фінансового аналізу: переваги та недоліки. *Економічний аналіз*. 2014, Т. 15(2). С. 13-18.

20. Карачарова К. А., Наливайко Л. В. Сутність та особливості управління фінансовим станом підприємства. *Економічний аналіз*. 2016 рік. Том 23. № 2. С. 126–130.

21. Кашук В.Д. Ліквідність підприємства: оцінка показників та практичні рекомендації з покращення. *Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації: матеріали VI*

Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 16 січня 2025 р.). Хмельницький. 2025.

22. Кириченко С. О. Сучасний фінансовий стан підприємства та перспективи його розвитку. *Сучасні проблеми економіки та підприємництва*. 2015. Вип. 16. С. 261-265.

23. Ковальчук Н. О. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. В. 11. С. 368-371.

24. Ковтуненко Ю. В. Методичні основи аналізу фінансового стану промислового підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. № 8/2. С. 40-41.

25. Колосінська М. І., Бойда С. В., Семенко О. О. Оцінка фінансового стану підприємства з метою удосконалення його фінансової стратегії. *Ефективна економіка*. 2024. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7830>

26. Корбутяк А. Г., Бута М. М. Підходи до трактування поняття «фінансовий стан підприємства». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 16 (1). С. 149–153.

27. Косарева І. П. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства. *Молодий вчений*. 2017. Вип. 4. С. 678-682.

28. Люта О.В., Пігуль Н.Г., Глядько К. Теоретичні засади управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2019. № 4. С. 14–23.

29. Магопець О.А., Шалімова Н.С., Черновол О.М. Фінансовий аналіз: видання 2-ге виправлене і доповнене. – Кропивницький: ЦНТУ. 2022. 230 с. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/4c90838a-0458-4495-8ee4-99315ea851c4/content>

30. Мельник Т.А., Лобач К.В. Методи оцінки ліквідності підприємства. *Наукові записки*. 2016. Вип. 20. С. 79–94.

31. Мулик Т., Гуцаленко Л., Мулик Я. Розвиток системи обліково-аналітичного забезпечення управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*. 2024 (62). doi: 10.32782/2524-0072/2024-62-148.

32. Насібова О. В., Папуцин В. М. Теоретичні аспекти управління ліквідністю та діловою активністю підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. № 12. С. 591–596.

33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

34. Нікольчук Ю.М., Лопатовська О.О., Пономарьова К.В. Архітектоніка механізму управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 2 (02). С. 38-44. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-2-7>

35. Олійник О.О., Роговий С.М. Фінансовий стан підприємства в контексті ліквідності та платоспроможності. *Агросвіт*. 2018. № 19. С. 34–38.

36. Офіційний сайт ТОВ «ТАС НЕЙЛ». URL: <https://www.nail.com.ua/>

37. Побережець О.В., Гусев А.О. Ліквідність балансу підприємства та методика її визначення. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 2(25). С. 223-230. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/2_25_ukr/42.pdf

38. Польова Т. В., Кравцова Ю. В. Аналіз ліквідності балансу підприємства на прикладі ПРАТ «Бондарівське». *Ефективна економіка*. 2018. № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/35.pdf

39. Сокольська Р.Б., Зелікман В.Д., Акімова Т.В. Фінансовий аналіз: Частина II. Спеціальні методи фінансового аналізу: навч. посібник. Дніпро: НМетАУ, 2016. 76 с. URL: https://nmetau.edu.ua/file/fin-analiz_lbr_navch-posibnik-ch2_rbr_-2016.pdf

40. Старостенко Г. Г. Управління ліквідністю малого підприємства: теоретичний аспект. *Причорноморські економічні студії*. 2017. № 16. С. 98–104. URL: http://bses.in.ua/journals/2017/16_2017/23.pdf.

41. Фінансово-господарський аналіз підприємства: словник економічних термінів. URL: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv>

42. Цюпа М.-М. П. Управління платоспроможністю підприємства. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/2133/>.

43. Чайка Т.Ю., Лошакова С.Є., Водоріз Я.С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 15. С. 900-908. https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/139.pdf

44. Щербань О. Д. Стратегічні орієнтири управління ліквідністю та діловою активністю підприємства. *Економічний аналіз*. 2016. Т 23. № 2. С. 206-212.

45. Samaricheva T., Khaidari A. Innovative approaches to rapid analysis of the financial condition of enterprises. *SCIENTIFIC JOURNAL HE-SS in Ostroleka*. 2024. № 3 (54). P. 72-82. URL: <https://ojs.wsa.edu.pl/index.php/sj-economics/article/view/660/103>

Виконала студентка магістратури
за спеціальністю 072 Фінанси,
банківська справа, страхування та
фондовий ринок
« ____ » січня 2025 р.

Підпис

В.Д. Кащук
Ініціали, прізвище

Науковий керівник
доцентка кафедри,
к.е.н., доцентка
« ____ » січня 2025 р.

Підпис

Т. А. Самарічева
Ініціали, прізвище

Робота допущена до захисту:
завідувачка кафедри,
к.е.н., доцентка
« ____ » січня 2025 р.

Підпис

А.В. Крушинська
Ініціали, прізвище